

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:2681

av Andreas Carlson m.fl. (KD)

Tydliga reaktioner mot brott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fridskränkingsbrott och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ringa stöld och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om våldtäktsbrott och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt straff för rattfylleri och grovt rattfylleri och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om eftersupning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hedersbrott och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige ska vara ett tryggt land att leva i, oavsett om man bor på landsbygden, i en stad eller i en förort. En av statens viktigaste uppgifter är att genom ett väl fungerande rättsväsen ge medborgarna trygghet.

Att tidigt reagera mot, och bryta, kriminellt beteende är av största vikt för att förebygga brott och att ungdomar hamnar i brottsliga aktiviteter. För att lyckas med detta behövs en politik med ett helhetsperspektiv på barn och ungdomar. Det behövs en stödjande familjepolitik, en bra skola, satsningar på ungas uppväxtmiljö och en offensiv kriminalpolitik.

Brott kränker människors frihet, liv, hälsa och rätt till sin egendom. Därför kan vi aldrig tolerera brottslighet. Men det finns inget enkelt svar på hur vi skapar ett tryggare samhälle. Genom att stå upp för varandra och säga ifrån när vi ser att någon blir illa behandlad eller när ett brott begås stärker vi sammanhållningen och markerar rätt och fel. Det behöver också finnas framtidstro i alla delar av samhället. Hopp om att kunna skapa ett bättre liv. Utsikter att få ett jobb. En övertygelse om att det är bättre att vara en del av samhället än att välja ett liv vid sidan om. En förvisning om att när människor mår dåligt så finns det ett skyddsnät och medmänniskor som fångar upp och hjälper. Och en vetskap om att när det begås ett brott kommer samhället och det offentliga att reagera snabbt och tydligt, såväl för att bistå brottsoffret som för att utreda gärningen.

Ett fungerande rättssamhälle förutsätter att de som bryter mot lagen lagförs och straffas. Det är viktigt för att skydda laglydiga, ge brottsoffer upprättelse och för att upprätthålla ett signalsystem om vad som är rätt och fel, men också för att ge förbrytaren möjlighet att sona sitt brott. Människan är en moralisk varelse som hela tiden har ansvar att förhålla sig till vad som är rätt och fel. Den som har tagit sitt straff har sonat sitt brott och har med det återupprättats och fått en ny chans att återinträda i samhället som en ansvarstagande person. Straff är därför ett nödvändigt inslag i rättsskipningen. Tiden då straffet avtjänas ska användas på ett meningsfullt sätt genom insatser som möjliggör ett liv utan brottslighet.

Kristdemokraterna var i alliansregeringen med och genomförde ett stort antal straffskärpningar med fokus på grova våldsbrott. Avsikten var att väsentligt skärpa de straff som döms ut. Men reformen har inte fullt ut fått önskat genomslag. För att de allvarligaste brotten ska straffas hårdare vill vi höja minimistraffen för ett antal brott. Riksdagen har också gjort tillkännagivanden till regeringen på en rad områden för att ge tydligare reaktioner mot brott. Det handlar exempelvis om att utöka kriminaliseringen för brott som begås inom ramen för organiserad brottslighet, människohandel och koppleri, narkotikabrott, dråp, grov misshandel, grovt rån och grov utpressning. Vi emotser att regeringen återkommer med förslag på straffskärpningar snarast.

Kristdemokraterna fick tillsammans med Alliansen även till stånd tillkännagivanden om att kriminalisera identitetsstöld, skärpa kriminaliseringen av systematiska fakturabedrägerier, så kallade bluffakturor samt kriminalisera försök till häleri. Den tekniska utvecklingen går fort och öppnar för helt nya typer av kriminalitet. Det blir allt lättare att begå brott som drabbar många och som innebär stora problem för

småföretagare och enskilda. I takt med att näthandeln ökat har också riskerna för att någon kapar din identitet ökat. Systematisk brottslighet av detta slag kan i förlängningen leda till försämrad konkurrenskraft för företagen, färre jobb och lägre tillväxt.

Straffskärpning för fridskränkingsbrott

Det är angeläget att rättsväsendet har ändamålsenliga verktyg för att skydda brottsoffren. Straffen för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning skärptes den 1 juli 2013. Kristdemokraterna anser att effekterna av den straffskärpningen bör utvärderas. Om reformen inte fått avsedd effekt kan det bli aktuellt att skärpa straffen ytterligare. Regeringen bör således låta utvärdera de nu aktuella lagändringarna.

Ringa stöld

Egendomsskyddsutredningen föreslog i betänkande SOU 2013:85 att brottsbeteckningen snatteri skulle bytas ut mot ringa stöld. Rubriceringen snatteri leder tanken till busstreck, vilket inte täcker in hela brottsligheten som omfattas med tanke på det närvarande inslaget av organiserade stöldligor inriktade mot butiksstölder. Två miljoner stöldbrott begicks under 2015 i svenska butiker, enligt Svensk Handel. Värdet av stöldgodset beräknas uppgå till 4,6 miljarder kronor, vilket inte inkluderar interna stölder av anställda. Organiserade stöldligor. Vi anser att en förändring av brottsrubriceringen till ringa stöld är angelägen eftersom den markerar allvaret i brottsligheten. Regeringen bör återkomma med ett lagförslag som tillgodoser detta.

Skärpta straff seriebrott

Skillnaden mellan att begå ett brott eller många liknande brott är för liten i dag och behöver öka. Det ska ske genom skärpta straff för seriebrott. Riksdagen tillkännagav 2014/15 för regeringen att minska straffrabatten vid flerfaldig brottslighet. Påslaget i straff när en person döms för flera brott samtidigt blir lägre än för varje brott enskilt skulle ge. Domstolarna bör ha en strängare syn på detta.

Skärpta straff narkotikabrott

Riksdagen tillkännagav för regeringen under riksdagsåret 2014/15 att skärpa straffet för narkotikabrott. Utskottet skriver i sitt betänkande:

”Narkotikalagstiftningen ska återspegla en sträng, fast och konsekvent syn på narkotikabrott. Den olagliga narkotikahandeln äventyrar såväl människors hälsa och livskvalitet som staters lagliga ekonomi, stabilitet och säkerhet. För att på ett trovärdigt sätt kunna möta de problem som narkotikabrottslighet för med sig måste det straffrättsliga regelverket vara effektivt och ha en ändamålsenlig utformning.

Sverige ligger i underkant när det gäller straffen för de allra grövsta narkotikabrotten. Straffet för dessa brott bör vara fängelse i lägst sex och högst tio år. Som framgår ovan föreslog Narkotikastraffutredningen i sitt betänkande (SOU 2014:43) att straffskalorna för grovt narkotikabrott och grov narkotikasmuggling ska delas upp i ett grovt brott och ett synnerligen grovt brott. För grovt narkotikabrott eller grov narkotikasmuggling ska dömas till fängelse i lägst två och högst sju år. För narkotikabrott eller narkotikasmugglingsbrott som är att anse som synnerligen grovt ska dömas till fängelse i lägst sex och högst tio år. Enligt utskottets uppfattning är förslagen väl avvägda. Det är angeläget att utredningens lagförslag genomförs så snart som möjligt. Utskottet föreslår därför att riksdagen med bifall till motion vill skärpa straffet för narkotikabrott.”

Se över våldtäktsbrottet

Vi vill se över våldtäktsbrottet och överväga frågan om brist på samtycke.

Alliansregeringen tillsatte i augusti 2014 en utredning om översyn av våldtäktsbrottet (dir. 2014:123). I uppdraget ingår att göra en praxisgenomgång i syfte att kartlägga hur våldtäktsbrottet har tolkats och tillämpats. Utredaren ska vidare lämna förslag på hur en reglering av ett särskilt straffansvar för oaktsamhetsbrott i fråga om våldtäkt bör utformas samt överväga om det bör införas en samtyckesbaserad regleringsmodell för våldtäkt. Därutöver ska utredaren granska och analysera hur de brottsbekämpande myndigheterna utreder våldtäktsärenden och hur rättsväsendet i övrigt hanterar sådana ärenden samt analysera varför så få våldtäktsanmälningar leder till åtal och fällande dom. Översynen innefattar även att utredaren ska överväga åtgärder för hur rättsväsendet ytterligare kan förbättra sitt arbete på området. Det är viktigt att utredningen genomförs i enlighet med dessa direktiv.

Skärpta straff för köp av sexuell handling av barn

Vi vill skärpa straffet för köp av sexuell handling av barn. Även utskottet gjorde den bedömningen och skrev i betänkandet: ”När det gäller frågan om köp av sexuell handling av barn är det utskottets uppfattning att straffet för ett sådant brott normalt bör vara fängelse. För att åstadkomma detta tillsatte den förra regeringen, som framgår ovan, en utredning med uppdrag att bl.a. överväga om straffskalan för detta brott bör ändras och i det sammanhanget särskilt överväga en höjning av brottets straffminimum genom att ta bort böter i straffskalan (dir 2014:128). Utskottet vill betona vikten av att uppdraget genomförs i enlighet med dessa direktiv.”

Bostadsinbrott – ny brottsrubricering

Bostadsinbrott bedöms i regel som grov stöld. I många fall leder det till ett fängelsestraff på mellan 6 och 8 månader, vilket i praktiken ofta innebär villkorlig dom och böter. Eftersom inbrott i bostaden innebär en stor integritetskränkning för den som drabbas vill vi skärpa straffen för inbrott genom att införa en ny brottsrubricering, inbrottsstöld, med en högre straffskala än den som gäller för grov stöld. Det skulle medföra att fler tvingas avtjäna fängelsestraff för inbrott än vad som är fallet idag.

Ett inbrott i hemmet upplevs ofta som mycket kränkande, även om värdet av stöldgodset inte är så stort. Bostadsinbrott leder idag till för låga straff. För att straffen ska hamna på en rimlig nivå när det gäller bostadsinbrott bör en ny brottsrubricering införas. Det är inbrott och andra mängdbrott som påverkar människor i vardagen. Dessutom utgör de ofta en inkörsport till grövre brottslighet. Alliansen vill kraftigare bekämpa sådan brottslighet.

Riksdagen tillkännagav för regeringen under riksdagsåret 2014/15 att arbetet mot bostadsinbrott ska prioriteras. Samma år tillkännagavs för regeringen att riksdagen var av meningen att regeringen skulle återkomma med en lagstiftning om ett nytt brott – inbrottsstöld – med minimistraffet fängelse i ett år.

Trygghet och jämställdhet för unga

Jämställdheten utmanas i det offentliga rummet. Näthat har blivit en del av vardagen och drabbar i många fall kvinnor särskilt hårt. Våra unga riskerar att påverkas mer av vad som händer på nätet och av jämnåriga än av vuxenvärlden. En jämställdhetsutmaning för vuxenvärlden – föräldrar, lärare,

civilsamhälle, politiken – är att ta större ansvar för en uppväxtmiljö för våra barn präglad av respekt och tydlighet om vad som är rätt och fel. Som en del i arbetet med denna utmaning har alliansregeringen förstärkt arbetet mot hot, kränkningar och trakasserier på nätet. Kristdemokraterna vill också höja anslaget till Datainspektionen på utgiftsområde 1 för att bland annat stärka arbetet mot näthat och integritetskränkning.

Kristdemokraterna vill att brotten olaga hot, ofredande, förtal och förolämpning förtydligas och moderniseras. Den moderna tekniken har möjliggjort beteenden som inte kunnat förutses när bestämmelsen kom till. Riksdagen tillkännagav detta för regeringen under föregående riksdagsår. Kristdemokraterna förväntar sig att regeringen återkommer snarast med förslag på ny lagstiftning.

Kristdemokraterna vill stärka skyddet mot spridning av integritetskänsligt material, t.ex. hämndporr, med beaktande av grundlagen. Alliansen tillsatte en utredning om ett straffrättsligt skydd för den personliga integriteten, särskilt när det gäller hot och andra kränkningar på nätet. Skyddet mot spridning av integritetsskyddat material, särskilt när det gäller hot eller andra kränkningar på nätet, behöver också stärkas med beaktande av grundlagen. Detta tillkännagavs för regeringen under föregående riksdagsår.

Kristdemokraterna förväntar sig att regeringen återkommer snarast med lagstiftning.

Kristdemokraterna vill skärpa straffet för gromning. Gromning innebär att man kontakter ett barn i sexuellt syfte. Lagen mot gromning har inte fått det genomslag som avsågs. Lagstiftningen bör därför ses över. Riksdagen tillkännagav för regeringen under föregående riksdagsår att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag som innebär att bestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte får en mer ändamålsenlig utformning samt att straffet för kontakt med barn i sexuellt syfte bör skärpas.

Kristdemokraterna avvaktar regeringens initiativ.

Rattfylleri och eftersupning

I dag är straffet för rattfylleri böter eller fängelse i högst sex månader och för grovt rattfylleri fängelse i högst två år. Vi anser att straffet är för lågt i jämförelse med både den risk och de konsekvenser alkoholpåverkade personer medför och orsakar i trafiken, och därför bör straffet för rattfylleri samt grovt rattfylleri skärpas. Alkolås eller annan teknik som förhindrar rattfylleri bör också bli obligatoriskt i alla nya bilar i Sverige.

Kristdemokraterna har också länge drivit frågan om ett förbud mot eftersupning som innebär att det inte är tillåtet att dricka alkohol de första sex timmarna efter en trafikolycka. I dag är det nämligen möjligt för rattfyllerister att gå fria när de hävdar att det druckit efter och inte före en bilolycka, eftersom det inte har varit möjligt att bevisa när föraren intagit alkohol. Riksdagspartierna har varit eniga i frågan om ett införande av förbud mot eftersupning, men regeringen har valt att gå på samma linje som den utredning som utrett frågan, att det inte är ett brott i sig att dölja sitt brott. Kristdemokraterna är mycket kritiska till regeringens slutsats och anser att människor som utsätter sina medtrafikanter för fara ska stoppas och inte komma undan på grund av ett kryphål i lagen. Vi anser därför att ett förbud mot eftersupning bör införas.

Särreglera hedersbrott

Hederskulturer som vuxit fram där framför allt kvinnor får sina liv begränsade av fundamentalister är naturligtvis inte förenliga med ett fritt och demokratiskt samhälle. Kvinnor som hålls tillbaka och kontrolleras i hederns namn kommer inte att kunna leva ut i sin fulla potential. Hedersbrott hämmar därför en god samhällsgemenskap och samhällsutveckling.

Hedersrelaterade brott utgör grova kränkningar av mänskliga rättigheter och brott mot internationell lagstiftning (FN:s kvinnokonvention). Enligt en Brårappport (Rapport 2012:1 Polisens utredningar av hedersrelaterat våld) är de vanligaste brottstyperna olaga hot och misshandel. Direkta dödshot har uttalats i tre fjärdedelar av de ärenden där olaga hot förekommer. Förutom att bli utsatta för misshandel och olaga hot blir dessa kvinnor också kontrollerade och kränkta på andra sätt, både av gärningsmännen men även av andra personer i kvinnans närhet. Förtrycket innebär ofta kontroll av sociala kontakter, kvinnan tillåts inte klä sig eller sminka sig som hon vill, hennes datoranvändande kontrolleras osv. Många får inte umgås med pojkar och män.

Hedersrelaterad brottslighet är brott riktade mot någon, ofta en släkting, som, enligt gärningsmannens och övriga släktens eller gruppens uppfattning, riskerar att vanära eller ha vanärat gärningsmannens, släktens eller gruppens heder. Syftet med brottsligheten är att förhindra att hedern skadas eller förloras, alternativt att reparera eller återställa den skadade eller förlorade hedern.

Förekomsten av dessa brott hamnar ofta utanför brottsstatistiken alternativt i spridda brottskategorier och mörkertalet är utbrett. Kristdemokraterna vill därför att en

lagstiftning införs som särreglerar hedersbrott i brottsbalken. Med en sådan skulle vi få en tydligare bild av problemets storlek och därefter kunna sätta in nödvändiga åtgärder.

I dag saknas en särlagstiftning om hedersbrott. En sådan skulle på ett bättre sätt än idag kunna betona allvaret i hedersbrotten. Detta bör ges regeringen tillkänna.

Förändrade regler om strafflindring

Det finns behov av att se över de förmildrande omständigheter vid straffmätning som omnämns i 29 kap. 5 § brottsbalken. Svenska domare har att göra en helhetsbedömning av försvårande och förmildrande omständigheter när ett brott har begåtts, men på vilka grunder en sådan helhetsbedömning ska göras är dock en moralisk fråga som vi politiker inte kan förhålla oss likgiltiga till.

Det är inte moraliskt rätt att det vid straffmätningen beaktas som en förmildrande omständighet och därmed kan leda till lägre straff att gärningsmannen riskerar att förlora jobbet på grund av brottet, att han skadat sig fysiskt till följd av detsamma eller att brottsoffret av någon anledning dröjt med att anmäla brottet.

Det finns skäl att se över omständigheterna när straffsatsen ska bestämmas och strafflängden lindras. Kristdemokraterna föreslår därför en förändring i brottsbalken som fokuserar på vad motionärerna vill ändra. En ändring av 29 kap. 5 § brottsbalkens åtta punkter reduceras till fyra:

1. Att gärningspersonen drabbas särskilt hårt fysiskt, psykiskt eller socialt.
2. Negativa bieffekter av brottet eller straffet.
3. Ansvarsfullt agerande.
4. Andra omständigheter likvärdiga med punkterna 1–3.

En sådan indelning betonar omständigheternas karaktär snarare än att specificera enskilda omständigheter. Vidare skulle kraven på förutsebarhet och likabehandling bättre tillgodoses. Nuvarande ordning leder dessutom till en allt för restriktiv tillämpning i strid med lagstiftarens ambitioner.

Andreas Carlson (KD)

Sofia Damm (KD)

Mikael Oscarsson (KD)

Tuve Skånberg (KD)